

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADELA SF. SPIRIDON, 3
TELEFON 41/57

REDACTOR - ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie
Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechin 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei
Studentii plătesc pe jumătate
Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

S U M A R

Prescripția în dreptul internațional de d-l profesor D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Curtea de apel din București, secțiunea I:* Ministerul instrucțiunii publice (Casa școalelor) cu Alice Nanu și alții.

Tribunalul comercial Ilfov, secția I: Mihail Ivașcu cu Societatea de asigurare „Victoria”.

Prescripția în dreptul internațional privat

Înainte de a semnală dificultățile la care prescripția a dat loc în dreptul internațional privat, trebuie să menționăm un principiu incontestabil, și anume: că prescripția poate fi invocată de străini în România, cel puțin în privința bunurilor urbane. În acest sens se poate zice că ea aparține dreptului natural sau dreptului ginților. «*Es kann daher auch ein Fremder ersitzen und verjähren*», zice Zachariæ¹⁾

Încât privește uzucapiunea sau prescripția achizitivă, fie vorba de imobile sau de servituți, se

va aplică legea situațiunii imobilelor (*lex rei sitae*) chiar dacă ele ar fi posedate de străini, pentru că uzucapiunea interesând organizarea proprietății, este, ca atare, de ordine publică. Statutul real va fi deci în orice caz aplicabil în specie, fie că ar fi vorba de indigeni sau de străini²⁾. Această soluție este tradițională. Ea eră susținută de D'Argentree, Dumoulin (Molineus), Pothier, Dunod, etc.

«Il n'y a pas de doute, zice Dunod³⁾, que pour juger de la prescription des immeubles et des actions réelles et hypothécaires, on doit suivre les lois et les coutumes des lieux où les choses sont situées: *Leges enim feruntur territorio*, et les coutumes sont réelles».

Astfel, legea situațiunii este aplicabilă în privința timpului necesar spre a prescrie; în privința titlului și buneii credințe; în privința distincțiunii între lucrurile prescriptibile și cele neprescriptibile; în privința punctului de plecare al prescripției; în privința prescripției extinctive a acțiunilor reale; în privința cauzelor de între-

1) *Handbuch des fr. Civilrechts*, I, § 210, p. 525, text și nota 2 (ed. Anschütz); Aubry et Rau, I, § 78, p. 507, 508, nota 39 (ed. a 5-a); Baudry et Tossier *Prescription*, 33 și 966; Guillouard, *Idem* I. 362; Troplong, *Idem*, I, 33; P. Fiore, *Le droit international privé* II, 807, p. 360 (trad. Antoine, ed. a 4-a); Thiry, IV, 597; Laurent, XXXII, 12; Colmet de Santerre, VIII, 326 bis VII; Demolombe, I, 243; Massé, *Le droit commercial dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil*, I, 511, p. 432 urm. (ed. a 3-a); Pand. fr., v⁰ *Prescription civile*; 2543; Pand. belges, v⁰ *Prescription (mat. civile, droit intern. privé)*, No. 1 și toți autorii.

2) Pand. fr., v⁰ *Prescription civile*, 3546 urm.; Pand. belges, v⁰ *Prescription (mat. civile, dr. intern. privé)*, 31 urm.; Répert. Sirey, *cod.* v⁰, 2523; Thiry, IV, 597; T. Huc, I, 120 urm., 130 urm. și XIV, 542; P. Fiore, *op. cit.*, II, 790, 791, p. 314 urm.; Baudry et Tossier, *Prescription*, 967 urm.; Weiss, *Tr. théorique et pratique de droit international privé*, IV, p. 199. Vezi tom. I, al Coment. noastre, p. 124, n. 2 (ed. a 2-a).

3) Dunod, *Tr. des prescriptions*, p. 113, 114 (ed. din 1765).

rupere și de suspendare ale prescripției, etc. ⁴⁾.

Aceeaș regulă este aplicabilă și mobilelor considerate în individualitatea lor. Astiel, art. 1909 și 1910, sunt aplicabile atât străinilor cât și indigenilor ⁵⁾.

«*Aut statutum disponit de præscriptione vel usucapione rerum, sine mobilium sive immobilium; et tunc inspicitur indistinctè locus ubi res est*», zicea Dumoulin ⁶⁾.

În caz când situația mobilelor s'ar schimba, se admite, în genere, că se va avea în vedere situațiunea cea mai recentă, adică care va exista în momentul litigiului ⁷⁾.

În caz când un lucru mobil, dobândit în străinătate, ar fi fost adus în România, posesorul lui este autorizat a invoca art. 1909 c. civ., cu toate că în țara de unde lucrul ar fi fost adus, posesiunea unită cu buna credință n'ar fi fost suficientă pentru a face să se dobândească proprietatea lui. Posesiunea este, în adevăr, esențialmente teritorială și prescripția instantanee, statornicită de art. 1909, apără pe toți posesorii de mobile corporale, între care intră, după cum știm și titlurile la purtător ⁸⁾. Acest sistem este cu atât mai admisibil la noi cu cât, după textul nostru,

posesiunea mobilelor este asimilată prescripției achizitive, fiindcă art. 1909 din codul nostru consacra în termeni expresi teoria prescripției instantanee ⁹⁾.

Chestiunea de a se ști dacă lucrurile pierdute sau furate pot fi revendicate, cât timp și sub ce restricții, va fi cârmuită tot de legea țării unde ele se găsesc în momentul acțiunii ¹⁰⁾.

În baza acestor principii s'a decis că proprietarul francez al unor titluri la purtător, emise de o societate franceză, furate în Franța, vândute în Italia și reîntoarse în Franța de către un cumpărător străin de bună credință, spre a fi din nou negociate acolo, este în drept a le revendica timp de trei ani, conform art. 2279 c. fr. (al nostru 1909), dela un achizitor de bună credință, cu toate că legea țării unde ele au fost vândute (Italia) nu admite revendicarea decât în contra autorului furtului sau în contra unui terțiu purtător de rea credință ¹¹⁾; pentru că legea de achizițiune nu este opozabilă, în specie, cumpărătorului, întrucât valorile mobiliare, considerate în individualitatea lor, sunt, în ceea ce privește posesiunea, cârmuite de legea situațiunii lor actuale ¹²⁾.

Până acum am vorbit numai de prescripția achizitivă. Ce trebuie să decidem în privința prescripției extinctive sau liberatorii? Dacă este vorba de o acțiune reală sau ipotecară, ori de drepturi reale, prescripția lor va fi cârmuită de legea situațiunii lucrului, acțiunea neputând fi deosebită de lucrul la care ea se aplică. Și, în specie, este vorba de acțiunile reale care au de obiect atât mobilele cât și imobilele, cu această deosebire că, în privința imobilelor, situația lor este întotdeauna aceeaș, pe când în privința mobilelor, ea urmează domiciliul proprietarului sau posesorului contra căruia se exercită acțiunea, dacă situațiunea lor nu este determinată printr'o

4) Pand. fr., v^o cit., 3548 urm.; Répert. Sirey, *cod. v^o*. 2524; Baudry et Tissier, *op. cit.*, 968 urm., etc.

5) Répert. Sirey, v^o cit., 2528; Pand. fr., *cod. v^o*, 3552; P. Fiore, *op. cit.* II, 818 p. 370 urm. (ed. a 4-a); Despagnet, *Précis de droit international privé*, 420, p. 1186 (ed. a 5 a, 1910); T. Hue, XIV, 543; Baudry et Tissier, *op. cit.*, 969, 970; Savigny, *Sistem, des heutigen römischen Rechts*, VIII, § 366, p. 169 urm. (Berlin, 1849); Cas. fr. Sirey, 72, 1. 239; D. P. 74. 1. 465. Această soluție este contrară acelei admise de Pothier, care voia ca mobilele să fie cârmuite de legea proprietarului lor (Pothier, *Prescription*, IX; 251, p. 407, ed. Bugnet).

6) Citație imprumutată dela Massé. *op. cit.*, I, 558, p. 490 (ed. a 3-a), Vezi și Weiss, *op. cit.*, IV, p. 199, nota 1.

7) Baudry et Tissier, *op. cit.*, 970; Répert. Sirey, v^o cit., 2529; Pand. fr., *cod. v^o*, 3553 urm.; Surville et Arthuys, *Cours élément. de droit international privé*, 174, p. 230 (ed. a 5-a, 1910), etc.

8) Baudry et Tissier, *op. cit.*, 971; Rolin, *Principes de droit international privé*, III, 1505, p. 544, 545; Répert. Sirey, v^o cit., 2530; Surville et Arthuys, *op. cit.*, 174, p. 229; Despagnet, *op. și loco cit.*, p. 1186, 1187; Weiss, *Tr. théorique et pratique de droit international privé*, IV, p. 202, 203. *Contra*: P. Fiore, *op. cit.*, II, 819, p. 372 urm. Cpr. Pillet, *Principes de droit international privé*, 313, p. 563.

9) Vezi *suprà*, p. 348, 349.

10) Rolin, *op. cit.*, III, 1506, p. 545, 546; Baudry et Tissier, *Prescription*, 972; Pand. belges, v^o cit., 54, etc.

11) Vezi tom. XI al coment. noastre p. 396, *ad notam*.

12) C. Chambéry, *J. Clunet* anul-1910, p. 898 și Sirey, 1910. 2. 225 (cu nota lui Al. Wagner).

împrejurare particulară care o fixează într'un loc oarecare ¹³⁾.

Dar, dacă autorii sunt de acord asupra prescripției acțiunilor reale și drepturilor reale în genere, chestiunea este foarte controversată în privința stingerei prin prescripție a acțiunilor personale.

1. După un prim sistem, care pare a fi acel al lui Pothier ¹⁴⁾, deși părerea acestui autor nu este tocmai lămurită ¹⁵⁾, prescripția liberatorie sau extinctivă a unei acțiuni personale, cu care nu are alt obiect decât plata unei obligații, ar atârna de legea domiciliului creditorului;

2. După un alt sistem, care, în Franța se consideră ca tradițional, ar trebui să se aplice în specie legea domiciliului debitorului ¹⁶⁾;

13) Massé, *Le droit commercial dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil*, I, 558, p. 490, 491 (ed. a 3-a); T. Huc, XIV, 542; Pand. belges, v^o *Prescription (dr. international privé)*, 57 urm.; Laurent, *Droit civil international*, VIII, 247; Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v^o *Prescription*, No. 4; Marcadé, *Prescription*, art. 2219, No. 9, p. 12 și 13. Vezi și tom. I al Coment. noastre, p. 124, nota 2 (ed. a 2-a).

14) Pothier, *Prescription*, XI, 251, p. 407 (ed. Bugnet).

15) Vezi tom. I al Coment. noastre, nota 2 dela p. 124, 125.

16) Vezi numeroasele autorități citate în tom. I al Coment. noastre, p. 125, *ad notam*, la care trebuie să adăogăm, Thiry, IV, 598; Marcadé, *Prescription*, art. 2219, No. 10 și 11, p. 13 urm.; Surville et Arthuys, *Cours élém. de droit international privé*, 271, p. 317 urm. (ed. a 5-a, 1910); Vareilles-Sommières, *Synthèse du droit international privé*, I, p. 255; Pand fr., v^o *Prescription civile*, 3557 urm.; Pand. belges, v^o *Prescription (droit international privé)*, 63 urm.; etc. Cpr. Pillet, *Principes de droit international privé*, p. 457, *ad notam*.

Iată cum un autor combate acest sistem: «Credem că, deși prescripția liberatorie este un *modus tollendi obligationem* în favoarea debitorului, totuși nu se poate admite ca termenul prescripției să fie fixat după legea domiciliului său. Ar stă, în adevăr, în putința debitorului de a scurta termenul prescripției printr'o strămutare a domiciliului său. Rațiunea lucrurilor cere ca termenul prescripției să fie cert și determinat, iar nu schimbător după voința uneia din părți și în dauna celeilalte». (Pasquale Fiore, *Le droit international privé*, I, 161, p. 195, 196, ed. a 4-a, traduc. Antoine). Tot astfel se exprimă și Aubry et Rau (I, § 31, p. 166, ed. a 5-a, nota 6, *in fine*). «Această doctrină, zic autorii de mai sus, este contestabilă. În adevăr, convențiile n'ar mai avea nici o stabilitate, dacă termenul prescripției ar atârna de domiciliul debitorului, domiciliu pe care el poate întotdeauna să-l schimbe. Priu admiterea acestui sistem, dreptul ce aparține uneia din părți ar fi lăsat la discreția celeilalte părți». Mai vezi Weiss, *Tr. élém. de droit international privé*, p. 644.

3. Un al treilea sistem, consacrat de jurisprudență în Englitera și în America septentrională, aplică, în specie, legea locului unde se judecă procesul (*lex fori*), pentru motivul că prescripția ar fi mai mult privitoare la executarea contractului decât la validitatea și substanța lui. Acest sistem consideră termenul prescripției ca o chestie de procedură, ale cărei reguli se determină de legea țării în care acțiunea este exercitată ¹⁷⁾:

4. Al patrulea sistem aplică legea locului unde obligația trebuie să fie executată (*lex loci executionis* ¹⁸⁾;

5. În fine, ultimul sistem, care ni se pare cel mai juridic, este acel care pune în pricipiu că prescripția se îndeplinește după legea care cărmuește însuși contractul, și care este legea națională a părților, când ele au aceeași naționalitate, sau legea locului unde s'a încheiat contractul (*lex loci contractus*) în caz contrar, pentru că creditorul fiind obligat a-și exercita într'un termen oarecare dreptul său, sub pedeapsă de a-l pierde, cu drept cuvânt se poate considera prescripția ca referindu-se la o modalitate a creanței.

Nu este oare tradițional de a se crede, zice un autor, că s'a convenit în mod tacit că acțiunea nu va putea fi exercitată decât un timp oarecare, determinat de legea țării în care această acțiune a luat naștere? Dacă am contractat cu un englez în En-

17) Vezi, în acest sens, autoritățile citate în tom. I al Coment. noastre, p. 125 *ad notam*, la care trebuie să adăogăm, C. Alger și trib. Paris, Sirey, 89, 2, 104; Pand. *Period.* 92, 5, 13 și J. Clunet, 1892, p. 712. Mai vezi Répert. Sirey, v^o *Prescription civile*, 2553 urm.; Pand. fr., *cod* v^o 3576 urm.; Pand. belges, v^o *cit.*, 77 urm.; Mittermayer, *Archiv für civilistische Praxis*, tom. XIII, p. 307 «Contra acestui sistem, zice Pasquale Fiore, militează tot motivele invocate în contra sistemului precedent al legii domiciliului. În adevăr, acțiunea exercitându-se, în genere, la domiciliul debitorului, creditorul nu are în toate cazurile facultatea de a alege locul unde trebuie să-și exercite această acțiune, fiindcă acest loc atârna, în fapt, de debitor. Prin admiterea unui asemenea sistem s'ar putea deci compromite dreptul creditorului». (P. Fiore, *op. cit.*, I, 163, *in fine*, p. 197). Vezi asupra acestui sistem Baudry et Tissier, *op. cit.*, 980-982.

18) Vezi autoritățile citate în tom. I al Coment. noastre, p. 125, 126, *ad notam*, la care trebuie să adăogăm, Baudry et Tissier, *op. cit.*, 983; Pand. fr., v^o *cit.* 3576; Répert. Sirey, v^o *cit.*, 2552, etc. Vezi combaterea acestui sistem într'o notă a lui Labbé, publicată în Sirey, 69, I, 49, urm. și în P. Fiore, *op. cit.*, I, 164, p. 197, 198 (ed. a 4-a, traduc. Ch. Antoine).

glitera, unde presupun că obligațiile se prescriu prin 20 de ani, nu este oare ca și cum aș fi zis debitorului că va trebui să-l urmăresc în termen de 20 de ani?»¹⁹⁾.

Acest sistem, consacrat și de jurisprudența noastră, are marele avantaj de a fixa timpul prescripției într'un mod neschimbător și de a nu permite creditorului sau debitorului să schimbe termenul ei după voința lor²⁰⁾.

«Considerând, zice Curtea noastră de casație, că numai pentru procedura de judecată se aplică legea locului unde se judecă procesul, căci fiecare țară înțelege și are dreptul de a aplica formele ce crede mai nemerite pentru menținerea ordinii publice în împărțirea justiției la cei ce vin s'o ceară și dovedesc că o au;

«Considerând că stingerea dreptului de reclamațiune prin prescripție, fiind întemeiată pe prezumpția că partea interesată a înțeles a renunța la dreptul ce credea că l are, prin abținerea sa de a l reclama într'un timp determinat, urmează că și pentru aplicarea acestui principiu părțile s'au referit la legea locului unde au contractat, ca o condiție a menținerii acelu drept, iar nu la legea oricărei alte țări, unde împrejurările ar face ca să aibă loc judecata între ele, pentru executarea contractului; că, prin urmare, chestiunea relativă la îndeplinirea sau neîndeplinirea condițiilor necesare pentru prescripție, atinge direct fondul dreptului ce părțile înțeleg să aibă după contract, iar nu o formă de procedură relativă la modul de judecată», etc.²¹⁾.

Ne-a mai rămas de zis câteva cuvinte despre prescripțiile scurte, statornicite de art. 1903 și

19) Demangeat, *Condition des étrangers*, p. 358.

20) Vezi, în acest sens, numeroasele autorități citate în tom. I al Coment. noastre, p. 126, 127, *ad notam*, la care trebuie să adăogăm, Pand. fr., v^o cit., 3578 urm.; Pand. belges, v^o cit., 86; Hépert. Sirey, *cod.* v^o, 2540; Laurent, *Droit civil international*, VIII, 234 și *Avant-projet de révision du code civil*, I, No. 31; P. Fiore, *op. cit.*, I, 166, 1, 199, 200; Savigny, *Sistem des heutigen römischen Rechts*, VIII, § 374 III, p. 273 urm. (ed. germană, 1849), p. 270 urm., a traduc. Guenoux, Vincent et Pénaud, *op. cit.*, v^o *Prescription*, 26; Trib. imperiului german (*Reichsgericht*, C. de casație din Leipzig), Sirey, 1902, 4, 16 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 16 (cu observ. noastră). Vezi asupra acestui sistem, Baudry et Tissier, *Prescription*, 984, 985, etc.

21) Cas. rom. Bult. 1893, p. 1651. Tot în acelaș sens s'a pronunțat de mai multe ori și Trib. Ilfov. Vezi *Dreptul* din 1896, No. 16 (cu nota d-lui Em. Miculescu); *Dreptul* din 1903, No. 11 și din 1907, No. 81, precum și observația ce am publicat asupra acestei din urmă sentințe, în *Dreptul* din 1908, No. 6; Trib. Marseille, *Pand. Périod.* 1907, 5, p. 41, 42 și *Dreptul* din 1908, No. 6, p. 48. Sentința trib. Ilfov din 1895, publicată în *Dreptul* din 1896, No. 16, a fost publicată de două ori în *J. Clunet*, anul 1897, pag. 879 și anul 1899, p. 424. Mai bine de două ori decât niciodată!

1904, care se întemeiază pe o prezumpție de plată. Aceste prescripții scurte interesează întrucâtva ordinea publică, fiindcă, după părerea generală, debitorul nu poate să renunțe de mai înainte la ele (art. 1838). De aici nu rezultă însă că numai *lex fori* este aplicabilă în specie, căci se va aplica legea care cărmuește contractul, în virtutea voinței părților contractante, și această lege va fi de multe ori legea locului contractului; iar în caz când va fi vorba de vânzări făcute de un comerciant unui necomerciant, se va aplica legea locului unde cel dintâi își exercită comerțul său, lege care, de cele mai multe ori, se va confunda cu legea locului unde s'a încheiat contractul. Nici într'un caz nu se va aplica deci prescripțiilor scurte, întemeiate pe o prezumpție de plată, legea domiciliului debitorului²²⁾.

D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA I

Audiența dela 2 Decembrie 1914

Președința d-lui Oscar N. Nicolescu, prim-președinte

Ministerul instrucțiunii publice (Casa Școalelor) cu Alice Nanu și altu.

COMPETINȚĂ. — ACȚIUNE ÎN RESTITUIRE DE VENITURI. — ACȚIUNE PERSONALĂ MOBILIARĂ. — TRIBUNALUL DOMICILIULUI. — ART. 58 PR. CIV.

COMPETINȚĂ. — ACȚIUNE ÎN RESTITUIRE DE VENITURI. — CERERE ACCESORIE ACȚIUNII ASUPRA FONDULUI. — ACCESORIUM SEQUITAR PRINCIPALE. — ART. 58 ȘI 61 PR. CIV.

1° Acțiunea în restituire de venituri, pe nedrept percepute, constituie o acțiune personală și mobilă întrucât are de obiect executarea unei obligațiuni, și prin urmare potrivit art. 58 pr. civ., tribunalul competente a statua asupra unei asemenea cereri este cel al domiciliului pârâtului.

2° Dacă restituirea de venituri este cerută prin aceeași acțiune prin care se reclamă fondul producător de venituri, tribunalul competente a ju-

22) Vezi Rolin, *Principes de droit international privé*, III, 1497 urm. p. 535 urm.

deca principalul are în acelaș timp cădere să judece și accesoriul, conform art. 61 pr. civ., care consacără principiul „accessorium sequitur principale“; dacă însă reclamantul și-a rezervat dreptul de a formula o deosebită acțiune pentru venituri, acțiunea este socotită ca o cerere principală și supusă regulei «actor sequitur forum rei».

No. 225. — S'au ascultat: din partea Statului d-nii avocați M. Antonescu și M. Cireșeanu, și din partea soților Nanu, d-nii avocați M. Pherekyde și Matei Cantacuzino.

Curtea,

Având în vedere că Inalta Curte de casație și de justiție, prin deciziunea cu No. 1 din 13 Februarie 1914, date în secțiuni-unite, a casat deciziunea Curței de apel din Iași, secția II, cu No. 12 din 1912, și a trimis în judecata Curței de apel din București apelul făcut de administrația Cassei Școalelor și ministerul instrucțiunii publice contra sentinței tribunalului Iași, secția I, cu No. 99 din 10 Martie, 1910;

Având în vedere că prin această sentință, tribunalul Iași, respingând incidentele de incompetență și de nulitate a acțiunii, a admis acțiunea intentată de Alice Nanu contra Cassei Școalelor și ministerul instrucțiunii publice ca administrator al averii institutului Bașota dela Pomârla, și i-a condamnat să plătească suma de lei 249.083 cu procente legale dela 11 Octombrie 1908 pentru suma de lei 200.604, și dela 12 Noembrie 1909, pentru suma de lei 48.479 bani, 25;

Având în vedere că, prin acțiunile din Octombrie 1908 și Noembrie 1909, Alice Nanu, personal și ca cesionară a drepturilor Verei Flora Muzicescu, chiamă în judecată pe Cassa Școalelor și pe ministerul instrucțiunii publice, ca reprezentanți ai institutului Anastasie Bașota, dela Pomârla, județul Dorohoi, cerând în temeiul art. 483, 485 și 1088 c. civ., să fie condamnați a-i restitui și plăti din averea institutului 2/7 din veniturile moșiilor Pomârla, Papeni-Liveni și Șișna, pe timpul dela 18 Iulie 1902 și până la 30 Decembrie 1909 în sumă de lei 249.361, cu procente legale dela data intentării fiecărei acțiuni, pentru motivul că prin deciziunea Curței de apel din Iași, secția II, cu No. 11 din 30 Ianuarie 1908, Cassa Școalelor a fost condamnată să-i delase în

deplină proprietate o porțiune de 2/7 părți din averea imobiliară formând patrimoniul institutului Anastasie Bașota;

Având în vedere că apelanții ridică, în prealabil, înaintea Curței două incidente, propuse și înaintea tribunalului Iași, anume: 1) incompetența tribunalului Iași și 2) nulitatea acțiunii fiind rău îndreptată contra Cassei școalelor și ministerului instrucțiunii publice, ca reprezentanți ai institutului Bașota, care nu are personalitate juridică;

Având în vedere susținerile orale, concluziunile scrise ale părților litigante, actele prezentate în instanță și cele aflate la dosarul cauzei;

Având în vedere, în ce privește primul incident, că apelanții susțin că tribunalul Iași este incompetent de a judeca acțiunea în restituire de venituri, pornită de Alice Nanu în contra Cassei Școalelor și ministerului instrucțiuni publice, deoarece această acțiune fiind personală și mobilă, este de competența tribunalului Ilfov, sediul Cassei Școalelor fiind la București, și, în speță, nu se aplică dispozițiunile art. 63 al. 2, c. pr. civ., nefiind chestiune de pretențiuni dela moștenitor la moștenitor, ci de restituire de venituri percepute pe nedrept de detentorii averii;

Având în vedere că este cert că acțiunea în restituire de venituri, pe nedrept percepute, constituie o acțiune personală și mobilă într-o cât are de obiect executarea unei obligațiuni;

Având în vedere că, după dispozițiunea art. 58, c. pr. civ., în materie personală și mobilă, cererea se face la tribunalul domiciliul pârâtului sau la domiciliul ales;

Având în vedere că Cassa Școalelor și ministerul instrucțiunii publice au sediul în București;

Că, dar acțiunea în restituirea de venituri intentată de Alice Nanu nu putea fi introdusă la tribunalul Iași;

Având în vedere că intimata Alice Nanu obiectează că cererea de restituire de venituri constituie o cerere accesorie la acțiunea principală prin care a cerut și obținut dela Cassa Școalelor delăsarea în plină proprietate a unei porțiuni de 2/7 din averea Bașota, acțiune făcută la tribunalul Iași și deci restituirea de venituri trebuie cerută tot înaintea tribunalului Iași, unde s'a judecat acțiunea principală;

Considerând că este neîndoios, deoparte, că acțiunea prin care Alice Nanu a reclamat în calitate de moștenitoare ab intestat o porțiune din averea Bașotă dela apelanți, constituia o acțiune în petițiune de creditate și ca atare ea a fost bine introdusă la tribunalul Iași, fiind tribunalul locului unde s'a deschis succesiunea defunctului Anastase Bașotă; iar, pedealtă-parte, că o cerere de restituire de venituri este un accesoriu al acțiunii, fie în petițiunea de creditate, fie în revendicare;

Considerând că, după principiile de procedură civilă, dacă restituirea de venituri este cerută prin aceeași acțiune prin care se reclamă fondul producător de venituri, tribunalul competente de a judeca principalul, are în același timp cădere să judece și accesoriul, conform dispozițiunii art. 61, cod. pr. civ., care consacră regula, „accessorium sequitur principale“;

Că, însă, dacă reclamantul și-a rezervat dreptul de a formula o deosebită acțiune pentru venituri, cum a fost în speță, atunci cererea de venituri se consideră, din punctul de vedere al regulilor de competență a instanței de judecată, ca o cerere principală și este supusă principiului: «actor sequitur forum rei»;

Că astfel fiind, obiecțiunea ridicată de partea intimată este neîntemeiată

Având în vedere că intimata Alice Nanu, mai susține că acțiunea privitoare la veniturile derivă dintr'un raport de moștenire și de împărțeață și este de competența tribunalului Iași, în temeiul art. 63, al. 2, c. pr. civ., după care în «materie de moștenire se îndreptează la tribunalul locului unde s'a deschis moștenirea, deosebitele cereri și pretenții ce moștenitorii au unul în contra altuia, până însă la desăvârșita împărțeață între dânșii»;

Având în vedere că pentru a putea examina temeinicia acestei susțineri, urmează a se stabili faptele procesului;

Având în vedere că Anastase Bașotă, murind în anul 1869, a dispus prin testamentul său ca jumătate din averea sa, să se dea ficei sale, iar, cu restul averei după plata datoriilor, să se înființeze pe moșia Pomârila, o școală cu numele «Institutul Anastase Bașota», care să fie administrat de 7 executori testamentari, desemnați de testator, și, în caz de neînțelegere, sau de vacanță, prin moarte sau retragere, de Șeful Statului; că, în anul 1902, ne mai rămânând decât doi administratori din cei 7 numiți prin testament, și Șeful Statului renunțând la atribuțiunile conferite lui prin testament, cum în asemenea împrejurări administrațiunea institutului în condițiunile testamentului devenise imposibilă, Cassa Școalelor și Ministerul instrucțiunii publice, intentă la 15 Mai 1902, acțiune contra epitropilor institutului Bașotă, cerând ca în conformitate cu art. 15 și 19 din legea Cassei școalelor, institutul să treacă sub administrațiunea Cassei școalelor; că, în acest proces intervin moștenitorii de sânge, reprezentând 5 părți din 7 din valoarea întregii succesiuni și reclamă moștenirea pe motiv că acest institut nu are

ființă juridică și că, chiar dacă ar avea, încă legatul trebuie revocat pentru neîndeplinirea de sarcini, conform art. 829, 830 și 930 c. civ.: că, Curtea de apel din Iași, secțiunea I, prin deciziunea cu No. 36 din 1904, respinge cererea de nulitate a legatului lăsat institutului Bașotă, și admite cererea Cassei școalelor, condamnând pe epitropi să-i delase administrațiunea institutului cu toată averea lăsată prin testament de defunctul Anastase Bașotă;

Că, această deciziune este confirmată prin deciziunea Inaltei Curți de casație, secția I, cu No. 517 din 1905;

Că, pe când era încă pendinte acest proces, cesionarii moștenitorilor defunctului A. Bașotă, titulari a 2/7 din averea succesorală și cari nu interveniseră în procesul din 1902, fac în anul 1905, un al doilea proces epitropilor testamentari ai lui Bașotă, cerând partea lor de moștenire, pentru două motive: 1) nulitatea absolută a legatului din cauza neexistenței legatarului, institutul Bașotă neavând ființă, nici de fapt, nici de drept, în momentul decesului testatorului; 2) revocarea legatului pentru neîndeplinirea condițiunilor; că, în acest proces Cassa școalelor, având interes să mențină legatul, face intervențiune, opunându-se la cererea de nulitate a legatului și este citată atât ca intervenientă cât și ca reprezentantă a institutului Bașotă; că Curtea de apel din Iași, secțiunea II, prin deciziunea cu No. 11 din 1908, argumentând pe larg asupra primului motiv, judecă că: «Institutul școlar ce Bașotă a lăsat să se înființeze după moartea sa nu-și avea ființă ca persoană morală în momentul morții lui și deci institutul neexistând în acel moment, devine complet incapabil de a câștiga bunurile ce s'au testat în favoarea sa, incapacitate care nu dispare nici chiar dacă posterior ar fi intervenit vreo recunoaștere prin lege»; iar, în privința celui de al doilea motiv de revocație a legatului, Curtea îl examinează numai în mod ipotetic: «dacă s'ar considera institutul Bașotă ca «având existență legală», și, prin dispozitivul său, Curtea declară nul, iar nu revocat, față de Alice Nanu și de Vera Florica Muzicescu, legatul lăsat prin testamentul defunctului Anastase Bașotă, în favoarea fondațiunii institutului Bașotă, și condamnă pe Cassa școalelor să delase în deplină proprietate Verei Florica Muzicescu, o treime și Aicei Nanu două treimi din porțiunea Matildei Buzdugan, în averea imobiliară care forma patrimoniul institutului Bașotă Anastasie; că, această deciziune a fost confirmată prin deciziunea Inaltei Curți de casație, secția I, cu No. 99 din 1909¹⁾;

Considerând că din dispozitivul și considerentele deciziunii Curței de apel din Iași, cu No. 11 din 1908,²⁾ rezultă că față de Alice Nanu, este definitiv judecat că institutul Bașotă nu are ființă juridică; că, legatul lăsat lui este nul; că, Cassa școalelor nu a devenit legatară cu titlul universal; că, ea n'are nici un titlu ca să dețină averea lui Bașotă, lăsată prin testamentul institutului; că, ea este o uzurpatoare și că numai prin efectul divizibilității acțiunii în petițiune de creditate, Cassa școalelor nu a fost

1) V. Dreptul No. 27 din 1909 p. 211.

2) V. Dreptul No. 29 din 1908 p. 227.

condamnată să delase în favoarea intimitei decât o porțiune de 2/7 din averea testată institutului; că, dară, după această decizie, 2/7 din fondul Bașotă, aparține intimitei Alice Nanu, în calitate de moștenitoare ab intestat a lui Bașotă, iar restul de 5/7 a rămas Cassei școalelor, nu cu titlul de legatară sau de reprezentantă a institutului, care nu are personalitate juridică, ci ca simplă detentoare, întrucât intrase de fapt în posesiunea averii și întrucât Alice Nanu, nu avea dreptul să-i reclame întreg fondul Bașotă;

Considerând că această decizie nu a creat o stare de indiviziune între doi moștenitori, ci între un moștenitor și un uzurpator; că, cererea de venituri făcută de Alice Nanu, nu este un accesoriu a unei acțiuni de împărțeală, având de obiect de a pune capăt indiviziunii dintre coerezi și de a determina partea fiecăruia în fructele percepute în timpul duratei indiviziunii de unul dintr'ânșii; că, este o cerere accesorie unei acțiuni, anterioară partajului, în petițiune de ereditate, exercitată de Alice Nanu contra Cassei școalelor, ca deținătoare fără titlu a averii Bașotă, și având de obiect restituirea în favoarea ei exclusivă a tuturor veniturilor percepute pe nedrept de Cassa școalelor dela fondul ce a fost condamnată să delase în plină proprietate intimitei;

Că, în asemenea condițiuni, dispozițiunea art. 63 al. 2, c. pr. civ., nu-și are aplicațiune;

Considerând că, deși intimata obiectează, că prin deciziunea Curței de apel din Iași, cu No. 36 din 1904³⁾ s'a judecat că Cassa Școalelor are calitate de legatară pentru 5/7 părți și că prin urmare ar exista raport între un moștenitor și un legatar, această obiecțiune însă nu este întemeiată; că, în adevăr, nu trebuie a se face confuziune; că, dacă prin deciziunea cu No. 36 din 1904, s'a judecat că Cassa Școalelor are calitate de legatară pentru 5/7 din fondul Bașotă, aceasta s'a recunoscut, nu față de intimata Alice Nanu, ci față de ceilalți moștenitori ai lui Bașotă; or, este elementar, că hotărârile judecătorești nu produc efectul lor decât între părțile litigante și ele nici nu profită și nici nu vatamă pe aceia cari nu au fost părți la acel proces: „res inter alios iudicata, aliis nec nocere, nec prodesse potest“;

Având în vedere că intimata mai obiectează că în acțiunea de petițiune de ereditate, asupra căreia s'a pronunțat deciziunea Curței de apel din Iași, cu No. 11 din 1908, Cassa Școalelor a figurat în calitate de reprezentantă a institutului Bașotă și deci în acțiunea accesorie de restituire de venituri, ea nu poate fi chemată în judecată și figura de cât tot în calitate în care fusese acționată în procesul anterior asupra fondului înaintea tribunalului Iași;

Considerând că nici această obiecțiune nu este întemeiată, căci din momentul ce prin deciziunea

Curței de apel din Iași cu No. 11 din 1908 s'a judecat definitiv, față de Alice Nanu și după cererea ei, că institutul Bașotă nu are ființă juridică; că, legatul cu titlul universal lăsat lui este nul și că Cassa Școalelor a devenit legatară, este evident că Cassa Școalelor a fost condamnată să delase 2/7 din averea Bașotă ca detentoare de fapt, iar nu ca reprezentantă a institutului, care era declarat în decizie ca fără ființă față de Alice Nanu; or, restituirea de venituri nu poate fi cerută dela Cassa Școalelor de cât tot în calitate în care a fost condamnată să delase averea și intimata nu mai poate astăzi pretinde că institutul Bașotă are ființă legală și că Cassa Școalelor este reprezentantă, organul lui, după ce le-a tăgăduit în procesul de fond și a obținut câștig de cauză pe temeiul acestei negațiuni, căci există autoritate de lucru judecat; altmintrelea, s'ar ajunge la acest rezultat absolut inadmisibil ca apelanta să fie condamnată a restitui o porțiune din averea Bașotă într'o calitate — ca detentoare de fapt —, iar veniturile într'o altă calitate — ca organ al institutului Bașotă — care contrazice pe cea dintâi;

Considerând că din toate cele ce preced, rezultând că, Cassa Școalelor nu este față de Alice Nanu decât o detentoare de fapt a averii Bașotă, și că acțiunea în restituire de venituri este personală și mobilă, instanța competentă a judeca această acțiune este tribunalul Ilfov, fiind tribunalul locului unde își au sediul Cassa Școalelor și Ministerul instrucțiunii publice;

Că dar, incidentul de incompetență a tribunalului Iași, ridicat de apelanți, este fondat și cată a fi admis, infirmându-se sentința apelată, ca dată fără competență și dispunându-se conform art. 108 c. pr. civ., înaintarea dosarului tribunalului Ilfov;

Având în vedere că apelanții au cerut cheltueli de judecată;

Având în vedere art. 140 și 146 c. pr. civ., și că asemenea cheltueli au fost făcute și apreciind Curtea le fixează la suma de lei 200;

Pentru aceste motive, redactate de d-l prim-președinte, admite incidentul, etc.

Semnați: Oscar N. Niculescu, St. Mladoveanu,
Al. Dem. Oprescu, M. Balș, P. Hagîopol

3) V. Dreptul No. 12 din 1905, p. 93.

TRIBUNALUL COMERCIAL ILFOV

SECȚIUNEA I

Audiența dela 6 Octombrie 1914

Președinta d-lui L. Ștefănescu, judecător

Mihail Ivașcu cu Societatea de asigurare „Victoria”

SOCIETATE PE ACȚIUNI. — ACȚIUNE. — VĂRSĂMÂNT. — PLATĂ. — OPUNERE. — FRAUDĂ. — DOVADA EI. — ART. 155 ȘI 168 C. COM.

Asociații nu poate pe simplă cale de excepție la cererea îndreptată contra sa de către societate în conformitate cu dispozițiile art. 168 c. com., pentru plata vărsământului ce datorează, să se opună la această plată sub motivul de fraudă, și să ceară ca prin experți și martori să facă dovada fraudelor ce pretinde, dovadă care nu poate fi făcută decât în modul și în condițiunile prevăzute de art. 155 c. com.

No. 730. — Respins ca nefondat apelul făcut de către Mihail Ivașcu, în contra cărței de judecată cu No. 5375 din 1913, a judecătoriei ocolului I din București, în proces cu societatea de asigurare «Victoria».

S'au ascultat: d-nii avocați G. S. Longinescu, pentru apelant, și I. Rădoi, pentru intimată.

Tribunalul,

Asupra apelului de față făcut de către Mihail Ivașcu cu petiția înregistrată la No. 42759 din 1913, în contra cărței de judecată cu No. 5375 din 1913, a judecătoriei ocolului I București și prin care admitându-se acțiunea făcută de către societatea de asigurare „Victoria”, M. Ivașcu este condamnat la plata sumei de 1200 lei cu procente de 6 la sută pe an dela 19 Februarie 1910, scadența, celui de al treilea vărsământ ce era dator să achite la cassa societății;

Având în vedere actele dela dosar, susținerile orale și scrise ale părților;

Având în vedere că la prima instanță pârâțul Mihail Ivașcu, astăzi apelant, fiind chemat personal la interogator și neprezentându-se, reclamanta societatea de asigurare „Victoria” obține admiterea acțiunii sale pe baza nevenirii acestuia la interogator;

Având în vedere că în apel Mihail Ivașcu cu toate că recunoaște că are de achitat vărsământul pe care îl reclamă societatea intimată, cere însă reformarea cărței de judecată și respingerea acțiunii societății întrucât, pretinde d-sa, în această societate comitându-se fraude și nereguli grave dânsul nu mai poate astăzi să fie obligat pe baza art. 168 c. com., la plata vărsământului ce ar mai datora și în consecință cere proba cu martori și experți pentru a putea dovedi fraudele comise de societate;

Având în vedere că, față de acest mod de apărare al apelantului, chestiunea de drept care ur-

mează a fi examinată de tribunal, este aceea de a se ști dacă un asociat poate în contra dispozițiilor art. 168 c. com., să se opună la plata acțiunii ce a subscris, sub motiv de fraudă din partea societății; și dacă pentru a dovedi aceasta poate să fie admisibilă cercetarea de registre și proba cu martori;

Considerând că potrivit dispozițiilor art. 168 și 170 c. com., subscriitorii și diferiții cesionari sunt responsabili de plata totală a acțiunilor lor și societatea este în drept a-i acționa în judecată pentru achitarea vărsământelor ce datorează;

Considerând că, față de aceste dispozițiuni categorice din codul comercial, a admite unui asociat dreptul de a se opune la plata vărsământului ce datorează, ar însemna să se răstoarne principiile și întreg sistemul pe care sunt organizate societățile pe acțiuni;

Considerând că, într'adevăr, legiuitorul prin art. 155 din codul comercial, tocmai în scop de a se înlătura diferitele abuzuri care s'ar putea face prin reclamațiuni nejustificate împotriva societăților, reclamațiuni care ar putea să arunce discreditul asupra lor, pricinuindu-le pagube destul de însemnate, a prevăzut o procedură specială, care trebuie urmată atunci când sunt bănueli fondate, că grave neregularități se urmează atât în îndeplinirea datoriilor administratorilor cât și a censorilor, și anume, că numai asociații cari ar reprezenta o optime din capitalul social să poată denunța faptele tribunalului de comerț, justificând în acelaș timp proprietatea acestor optimi în modul prevăzut de art. 154, și numai în urmă, tribunalul, după ce va asculta în camera de consiliu pe administratori și pe censori să ia măsurile prevăzute de lege;

Considerând că, față de aceste dispozițiuni, rezultă cu evidență că asociatul nu poate pe simplă cale de excepție la cererea îndreptată în contra sa de către societate, în conformitate cu art. 168 c. com., pentru plata vărsământului ce datorează să vie și eludând principiile de mai sus, să ceară ca prin experți și martori să facă dovada fraudelor ce pretinde, dovadă care nu poate fi făcută decât în modul și în condițiunile prevăzute de art. 155 c. com.;

Că, astfel fiind cererea apelantului Mihail Ivașcu, de a i se admite o expertiză pentru cercetarea registrelor cum și proba cu martori pentru a dovedi fraudă societății «Victoria», este neadmisibil și prin urmare apelul său urmează a fi respins;

Având în vedere și cererea de cheltueli de judecată pe care tribunalul apreciind-o, fixează cheltuelile de judecată la suma de 100 lei.

Pentru aceste motive, redactate de d-l supleant V. Rădulescu, respinge apelul, etc.

Semnați: L. Ștefănescu, V. Rădulescu.